

บทความวิชาการ

สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูยุคใหม่

The competency of measurement and assessment of modern teachers

ศุภมาส ชุมแก้ว*

ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ**

บทคัดย่อ

สมรรถนะด้านการวัดและประเมินของครูยุคใหม่ใช้กรอบแนวคิดตามมาตรฐานสมรรถนะของสมาพันธ์ระดับนานาชาติ American Federation of Teachers National Council on Measurement in Education & National Education Association (1990) ที่ได้กำหนดมาตรฐานสมรรถนะของครูในการประเมินผลการศึกษาของนักเรียนจากแนวคิดที่บูรณาการการประเมินเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ประกอบด้วย 7 สมรรถนะคือ 1) สมรรถนะด้านการเลือกวิธีการวัดและประเมินผล 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล 3) สมรรถนะด้านการบริหารการสอบ การให้คะแนน และการแปลความหมายผลการประเมินทั้งกระบวนการภายนอกและวิธีการประเมินที่ครูสร้าง 4) สมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมิน 5) สมรรถนะด้านการพัฒนากระบวนการกำหนดเกรดที่ใช้ในการประเมินผลนักเรียน 6) สมรรถนะด้านการสื่อสารผลการประเมิน และ 7) สมรรถนะด้านจรรยาบรรณการประเมิน ในบทความนี้มุ่งนำเสนอสมรรถนะการวัดและประเมินผลในศตวรรษที่ 21 มโนทัศน์ในการประเมินการเรียนรู้ และความท้าทายและมุมมองเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูยุคใหม่

คำสำคัญ: สมรรถนะ การวัดและประเมินผล มโนทัศน์ในการประเมินการเรียนรู้

Abstract

The competency of measurement and assessment of modern teachers uses a conceptual framework based on competency standards of the American Federation of Teachers National Council on Measurement in Education & National Education Association (1990) were 1) the skills to choose an appropriate assessment method to make decisions about instruction, 2) the skills to develop an appropriate assessment to make decisions about instruction, 3) the skills to manage, score, and interpret the assessment outcomes, using readily available and in-house methods, 4) the skills to utilize assessment outcomes to make decisions, 5) the skills to develop the process to ensure accuracy of students' achievement levels based on the assessment, 6) the skills to communicate assessment outcomes, and 7) the skills to be aware of unethical, illegal, or inappropriate assessment. This article aimed to present the competency of measurement and evaluation in the 21st century, basic knowledge of assessment, and the challenges and aspects in the competency of measurement and assessment of modern teachers.

Keyword: Competency, Measurement and Assessment, Basic Knowledge of Assessment

*ค.ด. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** กศ.ด.(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทนำ

การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอน เพราะจะทำให้ครูได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเอง ทบพทวนลักษณะของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ครูใช้ว่าได้ผลหรือไม่ได้ผลอย่างไร ครูจะได้ทราบว่ากิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่ครูเลือกใช้ นั้นมีความเหมาะสมและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงไร (Black & William, 1998; Mertler, 2009; Scarino, 2013; ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ, 2556; ศุภมาส ชุ่มแก้ว 2558, สุวิมล ว่องวานิช, 2556) ในขณะที่เดียวกันผลการประเมินก็ยิ่งช่วยให้นักเรียนทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง เห็นพัฒนาการและความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองว่าตนเองเกิดการเรียนรู้และมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองในเรื่องใด ๆ หรือทักษะใด ๆ อีกบ้าง อีกทั้งช่วยให้ทราบว่าจากการเรียนตลอดภาคการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนบรรลุตามผลสัมฤทธิ์อันพึงประสงค์มากน้อยเพียงใด

สำหรับมาตรฐานและสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาของประเทศไทยนั้นอยู่ภายใต้การกำกับของคุรุสภา เนื่องจากคุรุสภาเป็นหน่วยงานภาครัฐสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาชีพครูคุรุสภา (2564) ได้ให้ความสำคัญในการยกระดับคุณภาพของครูรุ่นใหม่ให้เป็นครูที่มีคุณภาพเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติตามข้อบังคับคุรุสภา ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 137 ตอนพิเศษ 109 ง ได้เผยแพร่ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 และ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2563 ว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูต้องผ่านการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบ และประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2563 ซึ่งกำหนดองค์ประกอบของสมรรถนะทางวิชาชีพที่จะทดสอบและประเมินไว้ 2 ส่วน ได้แก่ 1) การทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามมาตรฐานวิชาชีพครู จำนวน 5 วิชา และ 2) การประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู ด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู 3 ด้าน ปรากฏอยู่ในข้อที่ 4 ว่าด้วยมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูที่เกี่ยวข้องกับการวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนนั้น ได้กำหนดสาระความรู้ที่สำคัญสำหรับครูไว้ดังนี้

การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนสาระความรู้ ประกอบด้วย สาระความรู้ใน 2 ประเด็นคือ 1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กับ 2) การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน และมีสมรรถนะที่สำคัญ 3 สมรรถนะคือ 1) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้ 2) เลือกใช้ผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ และ 3) ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนได้

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนและการประเมินผลเป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ครู” ผู้ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ควรจะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีสมรรถนะ

ในการวัดและประเมินผลการศึกษา เพื่อให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนสามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้ อันจะก่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาและส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนที่สอดคล้องต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ในบทความนี้จึงมุ่งนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการวัดและประเมินผลของครูยุคใหม่ รวมถึงประเด็นความท้าทายที่เกิดขึ้นเมื่อมีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในยุคที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 (COVID-19)

สมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ความหมายของสมรรถนะ

คำว่า “สมรรถนะ” ตรงกับคำศัพท์ในภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Competency” คำนี้ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกในช่วงต้นของศตวรรษที่ 1970 โดยศาสตราจารย์ด้านจิตวิทยา จากมหาวิทยาลัย Harvard ที่มีชื่อว่า เดวิด ซี. แมคเคลแลนด (David C. McClelland)

McClelland ได้เขียนบทความเรื่อง “Testing for Competence Rather than for Intelligence” เพื่อเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ หรือขีดความสามารถในการทำงาน ด้วยความเชื่อที่ว่า ความถนัดความรู้ในงาน สามารถทำนายความสำเร็จในการปฏิบัติงานหรือความสำเร็จในชีวิตได้ ดังนั้นคนที่ทำงานในตำแหน่งเดียวกัน สามารถแสดงผลการทำงานที่แตกต่างกันได้ เพราะคนที่มีผลการปฏิบัติงานดีจะมีลักษณะสำคัญ ที่เรียกว่า “สมรรถนะ” ที่แตกต่างกัน

McClelland (1973) ได้นิยามคำว่า “Competency” หรือ “สมรรถนะ” ว่า หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคลซึ่งสามารถผลักดันให้คน ๆ นั้นสร้างผลงานหรือผลการปฏิบัติงานที่ดีได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดในงาน

นอกจากนี้ McClelland (1973) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “สมรรถนะ” เกิดขึ้นจากการรวมกันของ “ความรู้ ทักษะ และเจตคติหรือแรงจูงใจ”

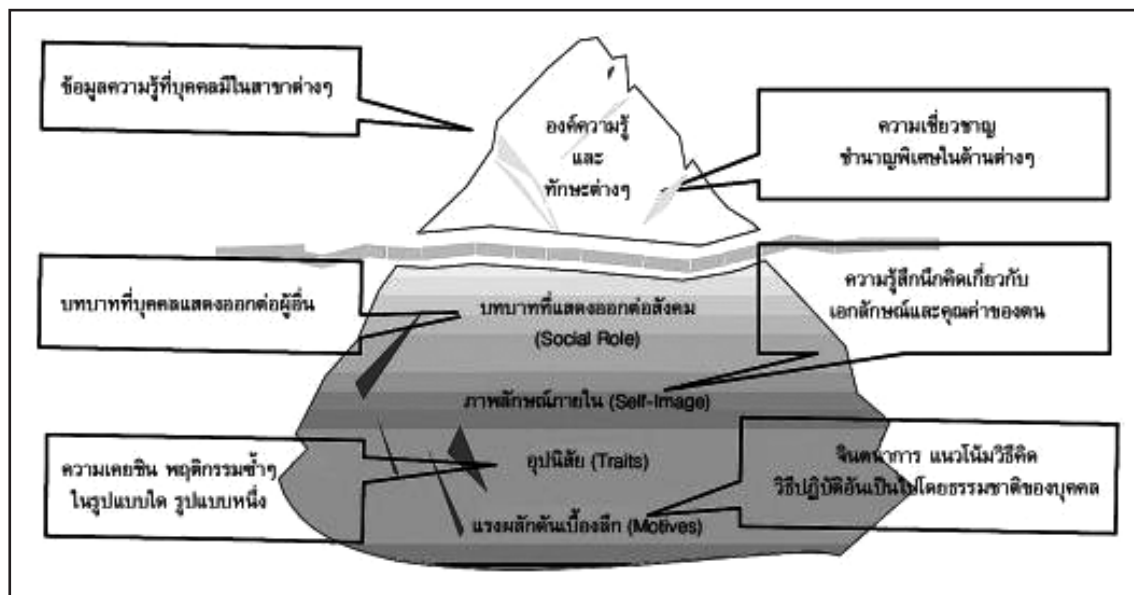
เมื่อพิจารณาถึงคำว่าสมรรถนะในบริบทของภาษาไทย มีการนำคำว่า “สมรรถนะ” ไปใช้และให้ความหมายแตกต่างกัน ดังนี้

พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะ ไว้ว่า สมรรถนะ (เป็นคำนาม) หมายถึง ความสามารถ (ใช้แก่เครื่องยนต์) เช่น รถยนต์แบบนี้มีสมรรถนะดีเยี่ยมเหมาะสำหรับเดินทางไกล

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548) ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะ ไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร

ดังนั้น สมรรถนะ จึงหมายถึง คุณลักษณะภายในของบุคคลที่แตกต่างกันซึ่งสะท้อนผ่านผลการทำงาน อันเกิดจากการบูรณาการร่วมกันระหว่างความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ของบุคคลคนนั้น สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีภูเขาน้ำแข็งที่เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งเป็นส่วนที่เห็นได้เด่นชัดและพัฒนาได้ง่าย เปรียบเทียบได้กับส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำของภูเขาน้ำแข็ง นั่นก็คือ ความรู้ และ

ทักษะต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล ถัดมาคือส่วนที่มองเห็นได้ยาก พัฒนาได้ยาก เพราะเป็นส่วนที่อยู่ใต้ผิวน้ำ นั่นก็คือ ภาพลักษณ์ภายในของแต่ละบุคคล เช่น แรงจูงใจ อุปนิสัย สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนออกมาในรูปแบบของบทบาทที่แต่ละคนแสดงต่อผู้อื่น ส่วนที่อยู่ใต้น้ำนี้มีผลอย่างยิ่งต่ออุปนิสัยและการทำงานของบุคคล บุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำงานอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่บุคคลมีดังภาพทฤษฎีภูเขาน้ำแข็ง

ภาพ 1 ความหมายของสมรรถนะตามแนวคิดของแบบจำลองภูเขาน้ำแข็งที่เสนอโดย McClelland
ที่มา: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย (2554)

ความสำคัญของสมรรถนะ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสมรรถนะไว้ สรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยให้เลือกเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงาน เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จตรงตามเป้าหมายและความต้องการขององค์กร
2. ช่วยให้ผู้คนนั้นทราบถึงระดับความสามารถของตนเอง และทราบว่าตนเองยังต้องพัฒนาในเรื่องใด
3. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น
4. ใช้ประโยชน์ในการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กร
5. ช่วยสนับสนุนให้ตัวชี้วัดหลักของผลงาน (KPIs) บรรลุเป้าหมาย เพราะสมรรถนะสามารถบอกได้ว่า ถ้าบุคคลนั้นต้องการให้บรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดหลักแล้วจะต้องมีหรือใช้สมรรถนะใดบ้างในการปฏิบัติงาน
6. ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นเป็นผลมาจากโชคชะตาแต่เพียงอย่างเดียว เพราะสมรรถนะจะทำให้สามารถตรวจสอบได้ว่าการทำงานที่บุคคลผู้นั้นประสบผลสำเร็จ แท้ที่จริงแล้วเขาประสบความสำเร็จด้วยความสามารถหรือโชคช่วย

7. ช่วยให้บุคลากรมีการหล่อหลอมพฤติกรรม คุณลักษณะส่วนตัวไปสู่สมรรถนะขององค์กรที่ดีขึ้นเพราะ หากทุกคนสามารถปรับสมรรถนะของตนเองให้เข้ากับเป้าหมายที่องค์กรต้องการได้นั้น จะส่งผลให้เกิดเป็นสมรรถนะเฉพาะขององค์กรนั้น ๆ

จากความสำคัญของสมรรถนะข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะเป็นศักยภาพส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะแต่ละบุคคลต่างมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ ความชำนาญในการทำงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพส่วนบุคคลในการดึงสิ่งเหล่านั้นออกมาใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ดังนั้นสมรรถนะมีความสำคัญทั้งในแง่ของความสำคัญต่อตนเองและความสำคัญต่อองค์กร

ในบริบทของการศึกษา การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบและสมรรถนะที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) มาตราที่ 26 ได้บัญญัติไว้ว่า “ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในการบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและ รูปแบบการศึกษา” และตรงกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ที่กล่าวถึงการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนว่า “จุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ หรือไม่/เพียงใด ดังนั้นการวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไป ในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากการเรียน” ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องมีสมรรถนะทางการวัดและประเมินผล

สมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับครู

ในปี ค.ศ. 1995 ริชาร์ด เจ. สตริงกินส์ (Richard J. Stiggins) ได้กล่าวว่า “ครูที่รู้เรื่องการประเมินในห้องเรียนในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ดควรรู้ถึงวิธีการตอบสนองต่อมาตรฐานทั้ง 5 ของการประเมินในห้องเรียนที่มีคุณภาพสูง” ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินที่ชัดเจน 2) การทำความเข้าใจความสำคัญของการประเมินที่แตกต่างกันของเป้าหมายความสำเร็จที่สัมพันธ์กัน เช่น รอบรู้ในเนื้อหาความรู้ การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผล การได้รับทักษะการปฏิบัติงาน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง 3) การเลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสมสำหรับรูปแบบที่แตกต่างกันของเป้าหมายความสำเร็จ 4) ตัวอย่างและการรวบรวมผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานที่มีความเป็นตัวแทน และ 5) หลีกเลี่ยงอคติในการประเมินและการบิดเบือนที่เกิดขึ้นจากปัญหาทางเทคนิคและการปฏิบัติ (ศุภมาส ชุมแก้ว, 2558) ถึงแม้ว่าแนวคิดของ Richard J. Stiggins (1995) จะไม่ได้กล่าวถึงการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยตรง แต่แนวคิดและหลักการของทั้ง 5 มาตรฐานนี้สอดคล้องกับการประเมินตามสภาพจริง และสามารถเชื่อมโยงกับมาตรฐานและสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการวัดและประเมินผลระดับนานาชาติซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญที่ประเทศไทยได้นำเอามาปรับใช้ในการกำหนดกรอบสมรรถนะการวัดและประเมินผลของครู

สามารถสรุปเกี่ยวกับสมรรถนะการวัดและประเมินผลในบริบทของต่างประเทศและบริบทของประเทศไทย ดังนี้

กรอบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูในบริบทของของสมาพันธ์ระดับนานาชาติ จะใช้แนวคิดของ American Federation of Teachers National Council on Measurement in Education & National Education Association (1990) ที่ได้กำหนดมาตรฐานสมรรถนะของครูในการประเมินผลการศึกษาของนักเรียนจากแนวคิดที่บูรณาการการประเมินเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ประกอบด้วย 7 มาตรฐานสมรรถนะ ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการเลือกวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน
2. สมรรถนะด้านการพัฒนาวิธีการวัดและประเมินผล
3. สมรรถนะด้านการบริหารการสอบ การให้คะแนน และการแปลความหมายผลการประเมิน ทั้งกระบวนการภายนอกและวิธีการประเมินที่ครูสร้าง
4. สมรรถนะด้านการใช้ผลการประเมินเมื่อต้องตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล วางแผนการสอน พัฒนาหลักสูตร และการปรับปรุงโรงเรียน
5. สมรรถนะด้านการพัฒนากระบวนการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลนักเรียน
6. สมรรถนะด้านการสื่อสารผลการประเมินให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง บุคคลทั่วไปและบุคลากรทางการศึกษา
7. สมรรถนะด้านจรรยาบรรณ กฎหมายและการกระทำอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสมในการประเมินและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการประเมิน

กรอบมาตรฐานและสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาในบริบทของประเทศไทย นั้น ถูกกำหนดขึ้นโดยครูสภาภายใต้มาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังนี้

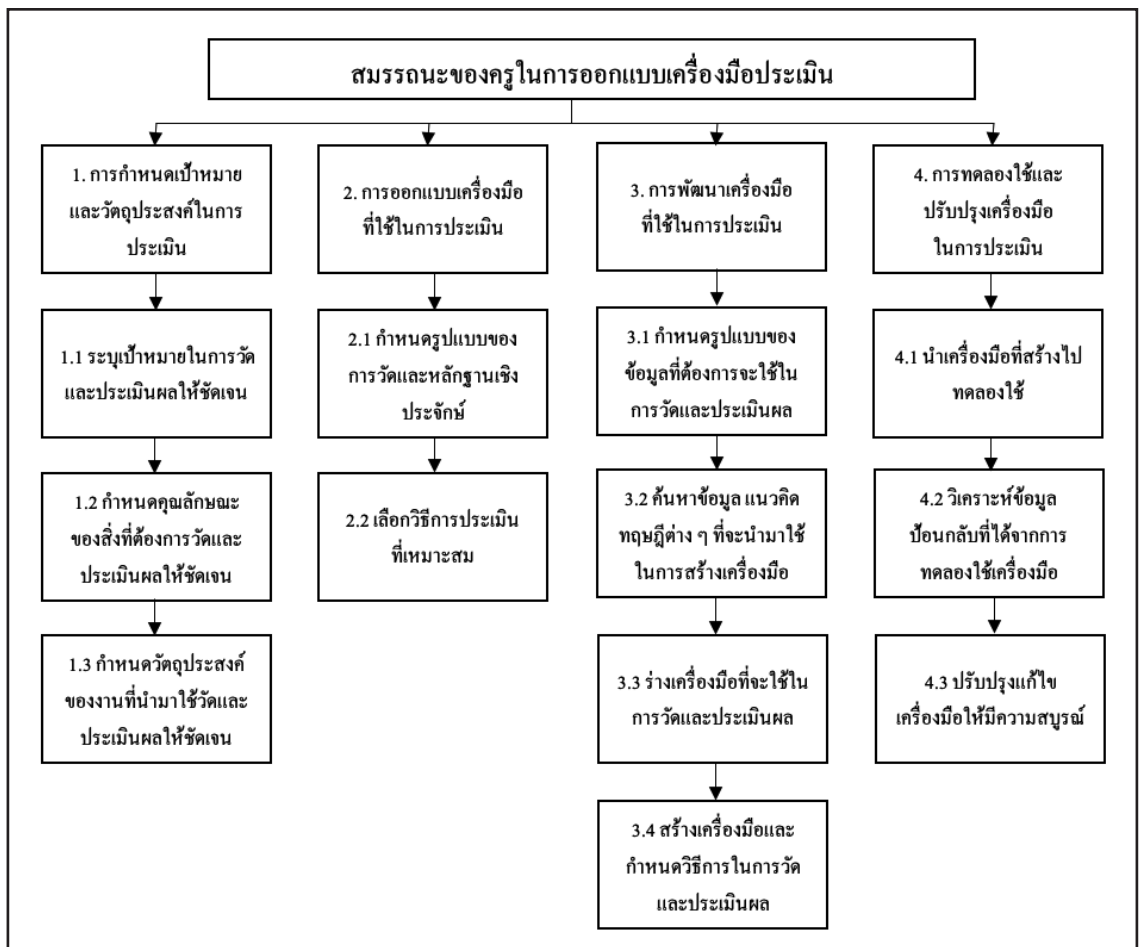
มาตรฐานด้านความรู้การวัดและประเมินผลการศึกษา ประกอบด้วย หลักการและเทคนิค การสร้างและ การใช้เครื่องมือ การประเมินตามสภาพจริง การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน การประเมินภาคปฏิบัติและการ ประเมินผลแบบย่อยและแบบรวม

สมรรถนะด้านความรู้การวัดและประเมินผลการศึกษา ประกอบด้วย สามารถวัดและประเมินผลได้ตาม สภาพความเป็นจริง และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร มาตรฐาน ประสบการณ์การวัดและประเมินผลการศึกษาประกอบด้วย การนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพนักเรียน และการบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้

สมรรถนะด้านประสบการณ์การวัดและประเมินผลการศึกษา ประกอบด้วย สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียน สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และ การพัฒนานักเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ในการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการวัดและ ประเมินของครูจะอิงแนวคิดของกรอบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของสมาพันธ์ระดับนานาชาติ American Federation of Teachers National Council on Measurement in Education & National

Education Association (1990) ทั้งนี้เพราะเป็นกรอบแนวคิดที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตั้งแต่เริ่มต้นในกระบวนการเรียนการสอนจนถึงสิ้นสุดกระบวนการเรียนการสอน และเมื่อวิเคราะห์ไปถึงวิธีการคิดและการออกแบบเครื่องมือการประเมินจะมี 2 ขั้นตอนสำคัญสำหรับครูเพราะมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการให้ความสำคัญก่อนที่จะเลือกหรือไปออกแบบว่าจะใช้วิธีการใด หรือจะกำหนดงานอะไรบ้างให้นักเรียนทำในรายวิชาที่ตนเองสอน เพื่อจะนำงานที่มอบหมายให้นักเรียนทำงานเหล่านั้นมาเป็นส่วนหนึ่งในการประเมิน ครูจำเป็นต้อง 1) ระบุประเภทของข้อมูลที่จะจำเป็นจะต้องใช้ และ 2) ค้นหาเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในรายวิชาที่ครูสอนเพื่อที่ครูจะได้เลือกวิธีการประเมินหรือออกแบบการประเมินให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เป็นตัวชี้วัดถึงความสามารถของนักเรียนในรายวิชานั้น ๆ โดย Linh (2021) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของครูในการออกแบบเครื่องมือประเมิน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพ 1 สมรรถนะของครูในการออกแบบเครื่องมือประเมิน

แหล่งที่มา: Linh (2021)

แผนภาพที่นำเสนอไม่ได้มุ่งประเด็นหรือชี้เฉพาะว่าต้องการให้ครูทุกคนต้องมาลงมือสร้างเครื่องมือในการวัดประเมินผลกันเอง เพียงแต่จะเน้นย้ำให้เห็นว่า ในการวัดหรือประเมินผลใด ๆ ก็ตาม จำเป็นที่ต้องมีหลักคิดหรือแนวทางที่ชัดเจน และเป็นที่น่าสังเกตว่าปัญหาของการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนของประเทศไทยเกิดจากครูผู้สอนมักแยกการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลออกจากกัน ซึ่งแท้จริงแล้วการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลควรดำเนินการไปด้วยกันและเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีความสัมพันธ์กันโดยทุกส่วนเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่าครูผู้สอนมักใช้แบบทดสอบแบบปรนัยวัดผลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าแบบทดสอบปรนัยมีข้อจำกัดหลายประการในการใช้ประเมินผู้เรียน (รวงทอง ฤาพิณรุฑ, อังคนา อ่อนธานี, วารินทร์ แก้วอุไร และสายฝน วิบูลรังสรรค์, 2558) สอดคล้องกับ เมฆา นวลศรีและกุลชาติ พันธวรกุล (2563) ได้สังเคราะห์ไว้ว่า สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล เกิดจากการที่ครูยังคงให้นักเรียนทำข้อสอบเลือกตอบที่เน้นความจำ เน้นเนื้อหา เพื่อค้นหาผลสัมฤทธิ์ที่แยกออกเป็นส่วน ๆ ดังนั้นการทำความเข้าใจถึงแนวคิดในการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูควรทำความเข้าใจ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูสามารถกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ครูตั้งใจไว้

มโนทัศน์ในการประเมินการเรียนรู้

ปัจจุบันคำว่า “การวัดและประเมินผลการเรียนรู้” ถูกใช้น้อยลงแต่จะใช้คำว่า “การประเมินการเรียนรู้ (Learning Assessment)” มากขึ้น เพราะคำว่า การประเมินการเรียนรู้จะเชื่อมโยงไปถึงทุกกิจกรรมที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียน (Scarino, 2013) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นควบคู่กันไประหว่างการจัดการเรียนการสอนกับการประเมินนักเรียน โดยกิจกรรมดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ในช่วงก่อนที่มีการจัดการเรียนการสอน เกิดระหว่างการจัดการเรียนการสอน หรือเกิดช่วงหลังจากที่กระบวนการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลงแล้ว ในแต่ละช่วงที่เกิดการประเมินขึ้นนั้นจะทำให้ทั้งครูและนักเรียนได้รับสารสนเทศจากการประเมินเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงตนเอง (Black & William, 1998) โดยครูได้ข้อมูลที่สำคัญมาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน การมอบหมายงาน การกำหนดคะแนนการเก็บคะแนนในชั้นเรียน ส่วนนักเรียนได้ข้อมูลป้อนกลับที่สำคัญในการนำไปพัฒนาจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง สามารถวางแผนการเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้การจัดการเรียนบรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งการประเมินการเรียนรู้สามารถจำแนกออกเป็น 3 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 การประเมินการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ หรือการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning: AoL)

การประเมินการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ หรือการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ เป็นแนวคิดการประเมินแบบดั้งเดิม (Traditional Conception) จะทำเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การตัดสินหรือสรุปผลการเรียน (Summative Assessment) ของนักเรียนตลอดภาคการศึกษาที่ผ่านมาหรือตลอดหลักสูตร ว่านักเรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ ได้รับคะแนนรวม หรือได้รับระดับผลการเรียนในแต่ละรายวิชาตามหลักสูตรอย่างไร (Linh, 2021) แนวคิดนี้ครูจะต้องรวบรวมหลักฐานทางการเรียนของนักเรียนทั้งหมด เช่น คะแนนที่นักเรียนได้รับจากการทำกิจกรรมที่ครูมอบหมาย คะแนนจิตพิสัย คะแนนสอบ แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่หลักสูตรได้กำหนดขึ้น อาจจะถูกอยู่ในรูปของคะแนนดิบหรือคะแนนมาตรฐานเปอร์เซ็นต์ไทล์ มีการแปลความหมาย

คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเพื่อสะท้อนว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถและมีผลสัมฤทธิ์ตามหลักสูตรการเรียนรู้อย่างไร สามารถใช้ผลของการประเมินการเรียนรู้ไปเพื่อการออกใบรับรอง หรือเป็นหลักฐานในการแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังใช้เป็นหลักฐานในการรับรองคุณวุฒิหรือหลักฐานสำคัญในการศึกษาหรือการสำเร็จการศึกษาของนักเรียนได้ (Calenda & Tamaro, 2015) ดังนั้นครูจะต้องมั่นใจว่าได้ใช้การประเมินที่สามารถสะท้อนความสามารถของนักเรียนได้ถูกต้องและสมเหตุสมผล และผู้ที่ได้รับข้อมูลการประเมินจะสามารถนำผลการประเมินดังกล่าวไปใช้เพื่อการตัดสินใจต่อไปได้ (ศุภมาส ชุมแก้ว, 2558)

ระดับที่ 2 การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning: AfL)

การประเมินเพื่อการเรียนรู้เป็นแนวคิดการประเมินผลในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นในระหว่างที่มีการจัดการเรียนการสอน หรืออาจกล่าวได้ว่าการเรียนการสอนยังคงดำเนินอยู่ (Formative Assessment) (Sardareh, 2018) ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อให้ครูกับนักเรียนได้ทำงานร่วมกันในแง่ของการนำผลการประเมินที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย จุดเน้นของการประเมินเพื่อการเรียนรู้อยู่ที่การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และนำเอาข้อมูลป้อนกลับที่ได้ไปใช้เพื่อการพัฒนาปรับปรุงตนเอง (Sadler, 1989) เป้าหมายของการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (AfL) จะแตกต่างกับการประเมินการเรียนรู้ (AoL) เพราะการประเมินเพื่อการเรียนรู้เน้นครูจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ ครูจะต้องแจ้งให้นักเรียนทราบถึงจุดประสงค์ในการเรียนรู้ แจ้งเกณฑ์ที่ครูจะใช้ในการประเมิน โดยครูจะต้องให้กำลังใจ คอยกระตุ้นและให้แรงเสริมนักเรียน ตลอดจนให้ข้อมูลป้อนกลับกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นักเรียนสามารถติดตามความก้าวหน้าและเห็นถึงพัฒนาการของตนเอง นักเรียนจะได้บรรลุเป้าหมายในการเรียนได้ตามที่พึงปรารถนา (Black & William, 1998, DeLuca & Klinger, 2010) ในขณะเดียวกันการประเมินนักเรียนเป็นระยะ ๆ ผลการประเมินที่ได้นั้นก็สะท้อนถึงคุณภาพของครูที่มีต่อวิธีการสอน กิจกรรมในการสอน กลยุทธ์ในการสอนที่ครูเลือกใช้ ทำให้ครูได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์เพื่อมาปรับปรุงกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู ทำให้เกิดการพัฒนาของชุมชนการประเมินผ่านกระบวนการทบทวนและการสร้างฉันทามติของสมาชิกภายใต้วัตถุประสงค์การเรียนรู้และเกณฑ์การประเมินที่มีร่วมกัน (Black & William, 1998; DeLuca & Klinger, 2010; Eyal, 2012; ศุภมาส ชุมแก้ว, 2558)

ระดับที่ 3 การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ (Assessment as Learning: AaL)

การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เป็นแนวคิดการประเมินในชั้นเรียนที่พยายามจะลดบทบาทของครูลงและเพิ่มบทบาทให้นักเรียนเป็นผู้ที่เชื่อมโยงระหว่างการประเมิน (Assessment) กับการเรียนรู้ (Learning) ด้วยตนเองอย่างยึดมั่นผูกพัน (Engagement) (ศุภมาส ชุมแก้ว, 2558) การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ (AaL) มีความเกี่ยวข้องกับการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (AfL) เพราะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาและสนับสนุนให้เกิดการใช้ทักษะทางอภิปัญญา (Metacognition) ของนักเรียน (Earl, 2012) อาจกล่าวได้ว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ครูจะมีบทบาทเป็นเพียงแค่ผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนเท่านั้น ครูจะต้องช่วยให้นักเรียนเกิดการสะท้อนความคิดและสามารถวิเคราะห์การเรียนรู้ของตนเองได้ นักเรียนจะเป็นบุคคลสำคัญที่ทำหน้าที่ในการประเมินตนเอง นักเรียนจะต้องคอยกำกับติดตามการเรียนรู้ของตนเอง (Self-regulated Learning) นักเรียนจะต้องเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้เดิม (Prior Knowledge)

ไปสู่การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ซึ่งวิธีการนี้เป็นกระบวนการพื้นฐานของการเรียนรู้ของนักเรียนโดยกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนใช้ข้อมูลป้อนกลับมาปรับหรือเปลี่ยนเพื่อให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ (DeLuca & Klinger, 2010; Earl, 2012; Nicol & Macfarlane-Dick, 2006, ศุภมาส ชุมแก้ว, 2558)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดการประเมินทั้ง 3 แนวคิดที่กล่าวไปข้างต้นนั้น ล้วนเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญต่อทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในผลการประเมินทั้งสิ้น การเลือกใช้แนวคิดการประเมินแนวคิดใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และการใช้ผลการประเมินเป็นหลัก จุดสำคัญคือครูต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ โดยเลือกอย่างพินิจพิจารณาและคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายที่เป็นอุดมคติสูงสุดของการประเมินอยู่ที่ “การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ (AaL)”

ความท้าทายและมุมมองเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูยุคใหม่

จากการแพร่ระบาดของสถานการณ์ไวรัสโควิด 19 ส่งผลกระทบอย่างหนักต่อระบบการศึกษาและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาจากเดิมที่เป็นรูปแบบการสอนแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียนก็ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์และออฟไลน์ผ่านคอมพิวเตอร์ ส่งผลให้ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนสถานบันการศึกษาในทุกระดับต้องปรับตัวกันยกใหญ่ เมื่อรูปแบบของการเรียนการสอนเปลี่ยนไปแน่นอนว่ารูปแบบของการวัดและประเมินผลการศึกษาที่ย่อมต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ผู้เขียนจึงต้องการนำเสนอความท้าทายและมุมมองเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูยุคใหม่ที่ควรจะต้องเปลี่ยนแปลงให้ทันกับสถานการณ์ในปัจจุบันในประเด็นต่าง ๆ โดยรวบรวมผ่านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ด้านการจัดการเรียนรู้ ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนรู้จะไม่ได้เป็นหนึ่งในสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล แต่การจัดการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการศึกษา กล่าวคือในกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เป้าหมาย (Objective: O) 2) การจัดการเรียนรู้ (Learning: L) และ 3) การวัดและประเมินผล (Evaluation: E) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562; ชนาธิป ทูย์แป, 2563) ไม่ว่าจะเริ่มต้นดำเนินการใด ๆ จำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น ในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องกำหนดเป้าหมายแล้วว่า การเรียนการสอนในครั้งนี้หรือเนื้อหา มีเป้าหมายอย่างไร ต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไร เมื่อกำหนดแล้วก็ต้องมองภาพต่อไปว่าควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และเมื่อสอนจบแล้ว จะประเมินผลการเรียนรู้อย่างไรจึงจะทราบได้ว่า นักเรียนบรรลุผลตามที่ครูตั้งใจไว้ จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 องค์ประกอบมีความต่อเนื่อง เชื่อมโยง และสอดคล้องกัน หากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ชัดเจน ก็จะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ตามมา และในช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด การสอนแบบออนไลน์กลายมาเป็นวิธีการหลักที่ครูจำเป็นต้องใช้ แต่ละเนื้อหาที่จะวัดและประเมินผลครูควรมีความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ด้านการวัดและประเมินผลที่เกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ แนวคิด รูปแบบ วิธีการ เทคนิคกลยุทธ์ และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาที่สอนและผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

2) ด้านการวัดและการประเมินผล ในสถานการณ์ปกติครูจะต้องสอนทุกตัวชี้วัด สอนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียน แต่ละวิชาจะมอบหมายการบ้านให้นักเรียนทำแยกกัน เรียนก็วิชาที่มีการบ้านจำนวนเท่ากัน วิชา มีการนับเวลาเข้าเรียนในชั้นเรียนก็ต่อเมื่อนักเรียนเข้ามานั่งเรียนในชั้นเรียน ส่วนการวัดและประเมินผลก็จะเน้นหนักไปที่มีการสอบย่อย การสอบกลางภาค และการสอบปลายภาค แต่เมื่อไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าได้ ครูจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์และออฟไลน์ความท้าทายที่เกิดขึ้นทำให้ครูต้องสอนวิชาหลักและบูรณาการร่วมกันกับวิชาอื่น จากเดิมที่ต้องสอนทุกตัวชี้วัดก็ต้องเน้นเฉพาะตัวชี้วัดที่ต้องรู้และบูรณาการกับวิถีชีวิตโดยผสมรูปแบบการสอนด้วยการสอดแทรกในวิถีชีวิต ครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาต้องประชุมและหาแนวทางในการสอนแบบบูรณาการร่วมกัน จากเดิมที่เคยให้คะแนนการเข้าชั้นเรียนก็ต่อเมื่อนักเรียนนั่งเรียนในห้องเรียนก็ต้องปรับรูปแบบมาเป็นการนับเวลาเรียนเมื่อนักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการเรียนออนไลน์ จากการทำการบ้านส่งตามกำหนด และในส่วนของ การวัดและประเมินผลที่จากเดิมเน้นไปที่การสอบก็ต้องปรับเป็นเน้นไปที่หลักฐานการเรียนรู้ เช่น การทำกิจกรรมที่ครูมอบหมาย การส่งการบ้าน คุณภาพของงานที่นักเรียนทำส่งเพื่อประเมินพัฒนาการและความงอกงามของผลงานของนักเรียนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการทำงานในแต่ละครั้ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

3) ด้านการสอบออนไลน์ เรื่องของการสอบเป็นอีกหนึ่งเรื่องที่ถูกสถาบันการศึกษาต่างเร่งหาทางออก เพราะไม่สามารถเลี่ยงไปใช้รูปแบบการวัดประเมินผลแบบอื่นมาทดแทนการสอบได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงมีการใช้การสอบออนไลน์เข้ามาเป็นอีกหนึ่งรูปแบบในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของเรียน ความท้าทายที่เกิดขึ้นเมื่อมีการจัดสอบแบบออนไลน์คือเรื่องของการป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น เพราะครูไม่สามารถยืนยันได้ว่า นักเรียนทำข้อสอบด้วยความรู้ความสามารถที่แท้จริงของตนเองโดยปราศจากตัวช่วยอื่น เช่น การเปิดหนังสือ การมีผู้ปกครองคอยนั่งบอกคำตอบ หรือการแหกถามกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มผ่านช่องทางออนไลน์ ดังนั้นการขจัดเรื่องของการทุจริตการสอบจึงเป็นประเด็นหลักที่ควรให้ความสนใจเมื่อมีการจัดสอบออนไลน์ และเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับทุกภาคส่วนเป็นอย่างมาก (Raman, Sairam, Veena, Vachharajani, & Nedungadi, 2021) การนำเอาเทคโนโลยี Automated Proctoring ที่เป็นส่วนเสริมใน Google Form มาช่วยในการคุมสอบแบบอัตโนมัติเต็มรูปแบบจึงเป็นอีกหนึ่งทางออกที่จะทำให้ครูสามารถตรวจสอบรายงานพฤติกรรมที่น่าสงสัยระหว่างการทดสอบและ สามารถกำกับติดตามพฤติกรรมตลอดกระบวนการสอบ เช่น เสียง วิดีโอ หน้าจอการทำข้อสอบ เพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลจากการสอบออนไลน์ในครั้ง ๆ นั้น ดังนั้นความท้าทายที่เกิดขึ้นคือ ครูต้องคอยพัฒนาตนเองและรู้เท่าทันการเลือกใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดสอบออนไลน์ เพื่อให้ผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลเกิดความแม่นยำและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านเทคโนโลยี เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นตัวช่วยชั้นดีที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลยังคงสามารถดำเนินการต่อไปได้แม้โรงเรียนหรือสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ จำเป็นต้องปิดทำการชั่วคราวอย่างไม่มีกำหนดเพื่อความปลอดภัยของบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นครูและสถาบัน การศึกษาจึงจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีและเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อนำมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล (Dadashzadeh, 2021) สำหรับครูยุคใหม่ที่จะมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว จะสามารถเลือกใช้เทคโนโลยี แอปพลิเคชันต่าง ๆ มาช่วยในการสอน เช่น การอัดคลิปวิดีโอด้วย Kinemaster, Loom

การใช้ฟังก์ชันการประชุมออนไลน์ อัดคลิปวิดีโอเพื่อการจัดการเรียนการสอนผ่านทาง Microsoft Team, Amazon Chime, Zoom, Line, Facebook Live, Canva เหล่านี้ล้วนต้องอาศัยการฝึกและการทดลองใช้งานทั้งสิ้น เพราะบริการของแต่ละเจ้ามีฟังก์ชันการใช้งานที่แตกต่างกัน มีลูกเล่นที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ที่คล้าย ๆ กัน แต่แตกต่างกันที่รูปแบบหรือตัวเลือกต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับจริตของผู้ใช้ ความยุ่งยากในการใช้เทคโนโลยีจะเป็นปัญหาอย่างมากกับครูหรือผู้สอนที่มีอายุ เพราะไม่คุ้นเคยและไม่ถนัดกับการสอนออนไลน์ และไม่เพียงแต่ผู้สอนที่ต้องปรับตัวเท่านั้น ผู้เรียนและผู้ปกครองก็ต้องปรับตัวเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเข้าเรียนออนไลน์ การรับส่งงานผ่านทางเทคโนโลยี การติดต่อกับครูผู้สอน การสอบ การตรวจงาน การนำเสนองาน ตลอดจนการเยี่ยมบ้านผ่านเทคโนโลยี ดังนั้นการรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Technology Literacy: TL) และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีจึงเป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่เข้ามามีบทบาทต้องสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูในยุคปัจจุบัน

5) ด้านความพร้อมและเศรษฐฐานะในการวัดและประเมินผลออนไลน์ เป็นข้อที่ควรระวังอย่างมากเมื่อมีการจัดการเรียนสอนและการวัดและประเมินผลออนไลน์ เพราะทุกครอบครัวต่างมีต้นทุนทางด้านความพร้อมและเศรษฐฐานะที่ต่างกัน ทั้งในด้านอุปกรณ์ที่ใช้การเรียนออนไลน์ (Arnò, Galassi, Tommasi, Saggino, & Vittorini, 2021) ยิ่งครอบครัวที่มีลูกหลายคนและลูกทุกคนต้องเรียนออนไลน์ ตรงนี้ก็จะเกิดข้อจำกัดในการเรียนรู้ของเด็ก เรื่องของเวลาในการเรียน เพราะการเรียนการสอนออนไลน์และการมอบหมายให้ส่งงานผ่านช่องทางออนไลน์ ผู้ปกครองบางครอบครัวอาจไม่มีเวลาในการกำกับติดตามให้บุตรหลานส่งงานทันตามเวลาที่กำหนด ความยุ่งยากในส่วนนี้ก็จะเกิดผลกระทบกับครูในการตรวจให้คะแนนและการให้ข้อมูลป้อนกลับกับผลงานที่นักเรียนที่ส่งมา และสำหรับผู้เรียนที่เป็นเด็กเล็ก เช่น เด็กอนุบาล หรือเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองหรือมีสมาธิจดจ่อกับการเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลาอันนานก็จะให้การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลมีความยุ่งยากกับครูเพราะไม่สามารถเก็บคะแนนได้ตามที่วางแผนไว้ ดังนั้นการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ การออกแบบการเรียนการสอน ครูจึงต้องมุ่งเน้นไปที่หลักฐานการเรียนรู้เชิงประจักษ์ อาจจะไม่ต้องคาดหวังให้ผู้เรียนเข้าเรียนออนไลน์โดยพร้อมเพรียงกัน แต่ควรมีแหล่งการเรียนรู้ ช่องทาง หรือกิจกรรมที่ผู้เรียนและผู้ปกครองสามารถศึกษาและทบทวนในช่วงเวลาที่สะดวกได้ โดยเน้นไปที่หลักฐานการเรียนรู้มากกว่าการสอบและครูสามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ หรือมีการนัดหมายเวลากับผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยประสานผู้ปกครองเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วม และช่วยกันหาแนวทางเพื่อลดข้อจำกัดของความพร้อมและเศรษฐฐานะเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการประเมิน เกิดความโปร่งใส ความยุติธรรม และส่งผลให้การประเมินเกิดการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ประเด็นที่น่าเสนอนี้เป็นเพียงบางส่วนที่เกิดขึ้นจริงและมีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางการประเมินของครูซึ่งในสถานการณ์จริงอาจมีปัจจัยความท้าทายอื่น ๆ อีกมากมาย ที่ครูต้องพยายามพัฒนาตนเองและหาทางลดข้อจำกัดเหล่านั้นเพื่อให้ครูส่วนสามารถปรับตัวได้ทันกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร และเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้ตามกรอบสมรรถนะของวิชาชีพครู (Competency - Based Curriculum) ไปสู่การพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ โดยอาศัยสื่อเทคโนโลยีและแหล่งความรู้(resource) ที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2554). คู่มือความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2564, จาก http://person.disaster.go.th/upload/minisite/file_attach/183/5907f01406f80.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คุรุสภา. (2564). ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.ksp.or.th/ksp2018/2019/11/12588/>
- ชนาธิป หุ้ยแป. (2563). การวัดและประเมินคุณภาพผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภายใต้อสถานการณ์การแพร่กระจายของเชื้อโรคโคโรนา 2019. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2564, จาก <https://opec.go.th/wp-content/uploads/2021/05/การวัดและประเมินผลในช่วงCovid-ใหม่.pdf>
- ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ. (2556). การปฏิรูปการศึกษาที่ใช้การประเมินเป็นฐาน. ใน สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2556, 26-33) คู่มือปฏิบัติการครูในการประเมินสู่การเรียนการสอน สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2554). ระบบค้นหาคำศัพท์. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2564, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธุ์อรกุล. (2563). การวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครู: กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาคกลาง. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 14(3), 116-133. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU/article/view/215399/166097>
- รวงทอง ภาพันธุ์ อังคณา อ่อนธานีวาริรัตน์ แก้วอุไร และสายฝน วิบูลรังสรรค์. (2558). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการประเมินผลการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 17(2), 27-39. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/33343/28286
- ศุภมาส ชุมแก้ว. (2558). อิทธิพลเชิงสาเหตุการรู้เรื่องการประเมินของครู: การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับที่มีสมรรถนะการประเมินของผู้บริหารเป็นตัวแปรปรับ. (ดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). สืบค้น 14 กรกฎาคม 2564, จาก <http://www.mua.go.th/users/he-commission/doc/law/law%20edu%202545.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). สมรรถนะของข้าราชการพลเรือนไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พี. เอ. ลิฟวิ่ง.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานเฉพาะเรื่องที่ ๘ การปฏิรูปครูและอาจารย์. สืบค้น 14 กรกฎาคม 2564, จาก <http://www.onec.go.th/th.php/book/BookView/1742>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2556). แนวคิดการปฏิบัติงานของครู. ใน สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2556, 9-24) คู่มือปฏิบัติการครูในการประเมินสู่การเรียนการสอน สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- AFT, N. NEA. American Federation of Teachers, National Council on Measurement in Education & National Education Association (1990). **Standards for teacher competence in educational assessment of students.** *Educational Measurement: Issues and Practice*, 9(4), 30-32.
- Amò, S., Galassi, A., Tommasi, M., Saggino, A., & Vittorini, P. (2021). State-of-the-Art of Commercial Proctoring Systems and Their Use in Academic Online Exams. **International Journal of Distance Education Technologies (IJDET)**, 19(2), 41-60.
- Black, P., & William, D. (1998). **Inside the black box: Raising standards through classroom assessment.** *Phi Delta Kappan*, 8(2), 139-148.
- Calenda, M., & Tammaro, R. (2015). **The assessment of learning: from competence to new evaluation.** *Procedia -Social and Behavioral Sciences*, 174(Supplement C), 3885-3892. doi:<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.1129>
- Dadashzadeh, M. (2021). The Online Examination Dilemma: To Proctor or Not to Proctor?. **Journal of Instructional Pedagogies**, 25.
- DeLuca, C., & Klinger, D. A. (2010). **Assessment literacy development: Identifying gaps in teacher candidates' learning.** *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 17(4), 419-438.
- Earl, L. M. (2012). **Assessment as learning: Using classroom assessment to maximize student learning.** Corwin Press.
- Eyal, L. (2012). Digital assessment literacy—The core role of the teacher in a digital environment. **Journal of Educational Technology & Society**, 15(2), 37-49.
- Linh, N. T. D. (2021). A Competence Model to Assess and Develop Designing Competence Assessment Tool. **International Journal of Learning, Teaching and Educational Research**, 20(2), 81-103.
- McClelland, D. C. (1973). **Testing for competence rather than for" intelligence.** *American psychologist*, 28(1), 1.

- Mertler, C. A. (2009). **Teachers' assessment knowledge and their perceptions of the impact of classroom assessment professional development.** *Improving Schools*, 12(2), 101-113.
- Nicol, D. J., & Macfarlane Dick, D. (2006). **Formative assessment and self regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice.** *Studies in higher education*, 31(2), 199-218.
- Raman, R., Sairam, B., Veena, G., Vachharajani, H., & Nedungadi, P. (2021). **Adoption of online proctored examinations by university students during COVID-19: Innovation diffusion study.** *Education and Information Technologies*, 1-20.
- Sadler, D. R. (1989). **Formative assessment and the design of instructional systems.** *Instructional science*, 18(2), 119-144.
- Scarino, A. (2013). **Language assessment literacy as self-awareness: Understanding the role of interpretation in assessment and in teacher learning.** *Language Testing*, 30(3), 309-327.
- Stiggins, R. J. (1995). **Assessment literacy for the 21st century.** *Phi Delta Kappan*, 77(3), 238.